



“Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” ESF projekta identifikācijas Nr. 7.3.1.0/16/I/001

Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 7.3.1. specifiskā atbalsta mērķa „Uzlabot darba drošību, it īpaši bīstamo nozaru uzņēmumos” projekts „Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” (Nr. 7.3.1.0/16/I/001)

DARBA APSTĀKĻI UN RISKI LATVIJĀ 2017-2018

Pasūtītājs:

Valsts darba inspekcija

Izpildītājs:

Personu apvienība

SIA “Civitta Latvija”, SIA “GRIF” un UAB “Civitta”

TEMATISKIE PIELIKUMI TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA

Saīsinājumu saraksts

AER	Aroda ekspozīcijas robežvērtība
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
NG	Nelaiimes gadījums
RSU DDVVI	Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts
VDI	Valsts darba inspekcija

Transporta un uzglabāšanas nozare

Kas ir transporta nozare?

Ar terminu „transporta” kā nozari saprot uzņēmumus, kas atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (turpmāk – NACE) 2.0. redakcijai darbojas kādā no šīm 5 nozarēm: 49 – Sauszemes transports un cauruļvadu transports; 50 – Ūdens transports; 51 – Gaisa transports; 52 – Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības; 53 – Pasta un kurjeru darbība [8].

Nozare ietver plaša spektra transporta un loģistikas pakalpojumus uz sauszemes, ūdenī un gaisā, taču neietver NACE 2.0. redakcijā iekļautās nodaļas, kas ir saistītas ar transporta un uzglabāšanas nozares pamatprocesu nodrošināšanu: “transportlīdzekļu, izņemot automobiļus, kapitālremonts vai pārbūve (33.1), ceļu, dzelzceļu, ostu, lidlauku būvniecība, apkope un remonts (42.), automobiļu apkope un remonts (45.20) un transportlīdzekļu iznomāšana bez vadītāja vai operatora (77.1, 77.3)” [2].

TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA

49 SAUSZEMES TRANSPORTS UN CAURUĻVADU TRANSPORTS

49.1 Pasažieru dzelzceļa transports

49.2 Kravu dzelzceļa transports

49.3 Pārējais pasažieru sauszemes transports

49.31 Pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi

49.32 Taksometru pakalpojumi

49.39 Citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports

49.4 Kravu pārvadājumi pa autoceļiem

49.41 Kravu pārvadājumi pa autoceļiem

49.42 Individuālie kravu pārvadāšanas pakalpojumi

49.5 Cauruļvadu transports

50 ŪDENS TRANSPORTS

50.1 Pasažieru jūras un piekrastes ūdens transports

50.10 Pasažieru jūras un piekrastes ūdens transports

50.2 Kravu jūras un piekrastes ūdens transports

50.20 Kravu jūras un piekrastes ūdens transports

50.3 Pasažieru pārvadājumi iekšzemes ūdeņos

50.30 Pasažieru pārvadājumi iekšzemes ūdeņos

50.4 Kravu pārvadājumi iekšzemes ūdeņos

50.40 Kravu pārvadājumi iekšzemes ūdeņos

51 GAISA TRANSPORTS

51.1 Pasažieru aviopārvadājumi

51.10 Pasažieru aviopārvadājumi

51.2 Kravu aviopārvadājumi un kosmiskais transports

51.21 Kravu aviopārvadājumi

51.22 Kosmiskais transports

52 UZGLABĀŠANAS UN TRANSPORTA PALĪGDARBĪBAS

52.1 Uzglabāšana un noliktavu saimniecība

52.10 Uzglabāšana un noliktavu saimniecība

52.2 Transporta palīgdarbības

52.21 Sauszemes transporta palīgdarbības

52.22 Ūdens transporta palīgdarbības

52.23 Aviotransporta palīgdarbības

52.24 Kravu iekraušana un izkraušana

52.29 Pārējās transporta palīgdarbības

53 PASTS UN TELEKOMUNIKĀCIJAS

53.1 Pasta darbība saskaņā ar vispārējā pakalpojuma pienākumu

53.10. Pasta darbība saskaņā ar vispārējā pakalpojuma pienākumu

53.2 Citas pasta un kurjeru darbības

53.20 Citas pasta un kurjeru darbības

“Transporta un uzglabāšanas nozarē esošo profesiju klāsts ir plašs, bet visbiežāk sastopamās: transportlīdzekļa (automašīnas, vilces līdzekļu, kuģa kapteinis un lidmašīnas pilots utt.) vadītājs, noliktavas pārzinis, inženieris, dispečers (gaisa satiksmes), autoatslēdznieks, pasta piegādes un šķirošanas darbinieks, kā arī komunikācijas speciālists u.c. profesijas” [1].

Būtiskāko transporta nozarē sastopamo riska faktoru un to radīto veselības traucējumu apraksts

Transporta un uzglabāšanas nozarē tiek veikti dažāda veida darbi: pasažieru un/vai kravas pārvadājumi, pasta darbības un telekomunikāciju nodrošināšana, transportlīdzekļa tehniskās apkopes veikšana u.tml., kas iekļauj daudz dažādus darba vides riskus [1]. Nozīmīgākie darba vides riska faktori transporta un uzglabāšanas nozarē ir:

- **mehāniskie riska faktori jeb nelaiemes gadījumu risks** – saistīts transporta līdzekļiem, ceļu satiksmes negadījumiem, pakļupšanu u.tml.;
- **fizikālie riska faktori** – troksnis, plaukstas-rokas vibrācija, visa ķermeņa vibrācija, ko izraisa transportlīdzekļi, nepiemērots mikroklimats un apgaismojums u.tml.;
- **ķīmiskie riska faktori un putekļi** – degviela, uzliesmojoši šķidrums, izplūdes gāzes, eļļas, krāsu ķīmiskais piesārņojums, dažāda veida putekļi (piemēram, ogļu putekļi, smilšu putekļi, ja kabīne, kur atrodas nodarbinātais nav labi izolēta) u.tml.;
- **ergonomiskie riska faktori** – darbs ilgstošā piespiedu pozā sēdus, smagu kravu pārvietošana u.tml.;
- **bioloģiskie faktori** – ērcu encefalīts, suņu kodumi (piemēram, pastnieka, kurjera darbā) u.tml.;
- **psihosociālie un organizatoriskie riska faktori** – ilgs darba laiks, vienmuļš darbs, ilgstoši braucot, darbs maiņās, darbs tālu no mājām, vardarbības risks u.tml. [4].

Normatīvo aktu prasības

Transporta un uzglabāšanas nozarē nav specifisku normatīvo aktu, kas tajā reglamentē darba aizsardzības prasības. Darba aizsardzības prasības transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos reglamentē vispārējie darba aizsardzības normatīvie akti. Ministru kabineta (turpmāk – MK) 08.02.2005. noteikumi Nr.99 “Komercdarbības veidi, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” paredz, ka transporta un uzglabāšanas nozarē darba devējam darba aizsardzības sistēmas izveidē un uzturēšanā jāiesaista kompetenta institūcija [7].

Normatīvo aktu prasību novērtējums

Darba devēju aptauja

Darba devēju aptaujas dati par transporta nozari nav pieejami. Dati iekļauti respondentu grupā – citas nozares.

Nodarbināto aptauja

Iepriekšējos pētījumos nodarbināto aptaujas dati par transporta nozari nebija pieejami. Dati tika iekļauti respondentu grupā – citas nozares. Šī iemesla dēļ datu analīzi dinamikā nav iespējams veikt.

2018.gada nodarbināto aptaujas ietvaros tika aptaujāti 148 respondenti no uzņēmumiem, kas darbojas transporta un uzglabāšanas nozarē (kopā 2018.gadā tika aptaujāti 2 502 nodarbinātie no visām tautsaimniecības nozarēm), kas pēc svēršanas izlasē sastādīja 7,4%.

Nodarbināto aptaujas laikā tika lūgts novērtēt 10 punktu skalā, cik lielā mērā uzņēmumā, kurā viņi strādā, tiek ievērotas darba aizsardzības prasības, kur 1 nozīmē “nemaz netiek ievērotas”, bet 10 – “tiek ievērotas pilnībā”. Vidējais rezultāts Latvijas uzņēmumos 2018.gadā bija 8,7, taču transporta un uzglabāšanas nozarē vērtējums bija augstāks – 8,8. Vērtējumu procentuālais sadalījums bija šāds:

- ar 9-10 punktiem savu darba vietu vērtēja 72,2% respondentu;
- ar 7-8 punktiem – 23,8%;
- ar 5-6 punktiem – 2,0%;
- ar 3-4 punktiem – 0,0%;
- ar 1-2 punktiem – 0,7%.

Tātad 2018.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie savas darba vietas atbilstību darba aizsardzības prasībām vērtēja salīdzinoši augstu.

Darba vides riska faktoru izplatība transporta nozarē

Nodarbināto aptauja

2018.gadā vairumā gadījumu transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie ar darba vides riska faktoriem saskaras biežāk nekā vidēji Latvijā (1. tabula).

1. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri kaut kādā mērā ir pakļauti darba vides riska faktoru iedarbībai atbilstoši nodarbināto aptaujai transporta un uzglabāšanas nozarē un vidēji Latvijā, %

Darba vides riska faktors	2018	
	Nozarē *	Vidēji Latvijā
Darbs piespiedu pozā (piemēram, stāvus, sēdus)	84,3 (1)	75,1
Vienveidīgas kustības (piemēram, plaukstu locītavā vai plecos)	76,8 (2)	66,6
Smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana	63,0 (3)	51,0
Vibrācija, kuru rada transporta līdzekļi (piemēram, traktori, ekskavatori, smagās automašīnas)	61,6 (4)	22,3
Darbs ārā dažādos laika apstākļos (vasarā un ziemā)	61,3 (5)	33,8
Tiešs kontakts ar cilvēkiem, kuri nav darbinieku Jūsu darba vietā – tādiem kā pircēji, pasažieri, audzēkņi, pacienti, u.tml.	61,0 (6)	60,9
Tik skaļš troksnis, ka nākas pacelt balsi, runājot ar cilvēkiem	60,7 (7)	44,4

Darba vides riska faktors	2018	
	Nozarē *	Vidēji Latvijā
Izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu ķīmisku vielu ieelpošana	50,6 (8)	31,4
Caurvējš	50,1 (9)	39,6
Vibrācija, kuru rada rokas instrumenti, mašīnas, u.tml.	46,2 (10)	28,9
Virsstundu darbs (strādā ilgāk nekā ir paredzēts darba līgumā)	44,9 (11)	35,0
Darbs ar datoru (vismaz 2 stundas dienā)	42,4 (12)	53,0
Laika trūkums	40,6 (13)	37,9
Zema temperatūra telpās	39,3 (14)	28,9
Nakts darbs (vairāk nekā 2 stundas laikā no 22.00 – 6.00)	37,3 (15)	16,3
Augsta temperatūra, kuras dēļ svīst pat tad, kad nestrādā	37,1 (16)	26,0
Darbs ar sarežģītām, ātri mainīgām tehnoloģijām, ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu	32,0 (17)	28,9
Summētais darba laiks (katru dienu citādāks darba laiks, kopumā nedrīkst pārsniegt 56 stundas nedēļā)	31,2 (18)	19,0
Darbs augstumā	28,9 (19)	15,9
Maiņu darbs (darbs maiņās 8 stundas katru dienu)	27,5 (20)	22,8
Darbs ar bīstamajām iekārtām	26,1 (21)	13,1
Pārāk mazs, nevienmērīgi sadalīts apgaismojums	24,8 (22)	18,3
Ķīmisko vielu uzsūkšanās caur ādu	22,3 (23)	15,9
Nemaināms darba temps (piemēram, nodarbinātajam ir jāstrādā tādā tempā, kādā to nosaka darba aprīkojums)	21,1 (24)	19,3
Darbs ar aprīkojumu (piemēram, slīpmašīnas, frēzes)	17,3 (25)	16,1
Darbs sprādzienbīstamā vidē (piemēram, darbs ar gāzi, smalkiem koka putekļiem)	15,5 (26)	9,8
Pārāk liels, spilgts apgaismojums	14,2 (27)	11,8
Distances darbs, teledarbs (darbs, kas netiek veikts tiešajā darba vietā, bet gan citur, piemēram, mājās)	13,8 (28)	16,9
Bioloģiskie faktori (piemēram, ērcu encefalīts, vīrusu hepatīts, kontakts ar asinīm, dzīvniekiem)	12,9 (29)	12,8
Elektromagnētiskā lauka starojums	12,8 (30)	12,9
Ķīmiskās un bioloģiskās vielas, kas izraisa ļaundabīgos audzējus	10,7 (31)	9,1
Paaugstināts atmosfēras spiediens	10,5 (32)	6,1
Jonizējošais starojums	7,6 (33)	5,1
Iebiedēšana darba vietā	5,8 (34)	5,3
Nejonizējošais starojums (ultravioletais, lāzera, infrasarkanais u.c.)	4,5 (35)	6,0
Azbests	3,7 (36)	2,9
Fiziska vardarbība darba vietā	2,0 (37)	3,0
Seksuāla uzmākšanās darba vietā	1,5 (38)	1,4

Piezīme: * – iekavās norādīta dotā riska faktora pozīcija/vieta konkrētā gadā

Bāze: *respondenti nozarē, n=148; visi respondenti, n=2502*

Avots: *nodarbināto aptauja*

Visbiežāk nodarbinātie min, ka darba vietā ir pakļauti darbam piespiedu pozā (piemēram, tālbraucēja šofera profesijas pārstāvji), vienvēdīgām kustībām, vibrācijām, kuras rada transporta līdzekļi, darbam ārā dažādos laika apstākļos, nakts darbam, izgarojumu, dūmu, putekļu vai bīstamu vielu ieelpošanai, vibrācijām, kuras rada rokas instrumenti, mašīnas u.tml. Tomēr retāk nekā vidēji Latvijā nodarbinātie šajā nozarē saskaras ar darbu ar datoru, nejonizējošo starojumu un darbu sprādzienbīstamā vidē (1. tabula).

2018.gada nodarbināto aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai pēdējā gada laikā savā darba vietā viņi tika informēti par konkrētiem darba aizsardzības jautājumiem (2. tabula).

2. tabula. Nodarbināto īpatsvars transporta un uzglabāšanas nozarē, kuri apgalvo, ka pēdējā gada laikā savā darba vietā tika informēti par darba aizsardzības jautājumiem, %

Darba aizsardzības jautājumi	Jā	Nē	Nav nepieciešams	Grūti pateikt
Darba vides riska faktori	66,3	17,0	13,1	3,6
Darba vides riska faktoru ietekme uz veselību un nepieciešamās veselības pārbaudes	69,4	20,8	8,3	1,5
Lietojamie individuālās aizsardzības līdzekļi	56,5	10,7	31,6	1,2
Drošas darba metodes	40,3	11,3	45,7	2,7
Situācijas, kad nedrīkst uzsākt darbu un kad darbs ir jāpārtrauc	68,6	11,2	18,1	2,1
Rīcība ārkārtas situācijās	89,6	7,8	1,9	0,7
Darba aizsardzības instrukcijas (parakstoties par iepazīšanos)	95,4	1,2	2,6	0,7

Bāze: respondenti nozarē, 2018.gadā n=148

Avots: nodarbināto aptauja

2018.gadā visbiežāk nozarē nodarbinātie norādīja, ka ir saņēmuši informāciju par darba aizsardzības instrukcijām (parakstoties par iepazīšanos; 95,4%, vidēji Latvijā – 90,2%), rīcību ārkārtas situācijā (piemēram, ugunsgrēka gadījumā; 89,6%, vidēji Latvijā – 88,1%), darba vides riska faktoru ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm (69,4%, vidēji Latvijā – 65,7%) un par situācijām, kad nedrīkst uzsākt darbu, un kad darbs ir jāpārtrauc (68,6%, vidēji Latvijā – 65,6%), bet visretāk – par drošām darba metodēm (40,3%, vidēji Latvijā – 31,0%), lietojamajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem (piemēram, austiņas, cimdi, aizsargķivere, respirators u.c.; 56,5%, vidēji Latvijā – 52,0%) un darba vides riska faktoriem (66,3%, vidēji Latvijā – 60,0%; 2. tabula).

Negatīvi vērtējams tas, ka liela daļa nodarbināto transporta un uzglabāšanas nozarē ir norādījuši, ka nav saņēmuši informāciju par darba vides riska faktoru ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm (20,8%, vidēji Latvijā – 16,8%) un darba vides riska faktoriem (17,0%, vidēji Latvijā – 17,7%). Jāņem vērā, ka nozarē salīdzinoši bieži reģistrēti letālie nelaimes gadījumi (turpmāk – NG) bez acīmredzamām traumām, kuru veidošanos var ietekmēt tādi faktori kā sēdošs darbs, mazkustība, fiziska un garīga pārslodze, ilglaicīgs stress un novēloti veiktas obligātās veselības pārbaudes [5]. Tātad šāda informācija nodarbinātajiem ir nepieciešama, lai veicinātu izpratni par darba vides riska faktoru ietekmi uz viņu veselību un mazinātu arodslimību un letālo NG bez acīmredzamām traumām risku.

Negatīvi vērtējams arī tas, ka ļoti liela daļa nozarē nodarbināto apgalvoja, ka informācija par tādiem darba aizsardzības jautājumiem kā drošas darba metodes (45,7%, vidēji Latvija – 55,7%) vai lietojamie individuālās

aizsardzības līdzekļi (31,6%, vidēji Latvijā – 36,6%) nav nepieciešama. Rādītāji liecina, ka daļai nozarē nodarbināto trūkst izpratnes par šādu darba aizsardzības pasākumu nepieciešamību.

Kopumā transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie biežāk tiek informēti par tādiem darba aizsardzības pasākumiem, kas saistīti ar ārkārtas situāciju novēršanu un rīcību tajās. Turklāt daudzos nozares uzņēmumos informācija par šādiem darba aizsardzības pasākumiem tiek sniegta formāli, parakstoties par iepazīšanos ar darba aizsardzības instrukcijām.

Nodarbinātajiem aptaujas laikā tika uzdoti jautājumi par to, vai pagājušā gada laikā viņu darba devējs uzņēmumā nodrošināja dažādus ar darba aizsardzību saistītus pasākumus (3. tabula).

3. tabula. Nodarbināto īpatsvars transporta un uzglabāšanas nozarē un vidēji Latvijā, kuri minējuši, ka darba devējs iepriekšējā gadā nodrošināja darba aizsardzības pasākumu veikšanu, %

Darba aizsardzības pasākums	2018	
	Nozarē*	Vidēji Latvijā
Ugunsdzēsības līdzekļu iegāde, uzturēšana	77,7 (1)	70,1
Nodarbināto instruktāža un speciālā apmācība (piemēram, ugunsdrošības u.tml. jautājumos)	75,5 (2)	73,0
Darba apģērba un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana	71,7 (3)	56,6
Pirmās palīdzības aptieciņu iegāde	68,0 (4)	59,8
Drošības zīmju izvietošana (piemēram, uzmanību – elektrība!)	59,1 (5)	59,3
Veselības apdrošināšanas polises (kas sedz arī vakcināciju, obligātās veselības pārbaudes u.c.)	56,3 (6)	48,1
Apmācības pirmās palīdzības sniegšanā	41,3 (7)	34,5
Nodarbināto obligātās veselības pārbaudes (bez polises)	36,6 (8)	40,7
Ar darbu saistītu ikdienas sadzīves apstākļu uzlabošana (piemēram, ģērbtuves, dušas, atpūtas telpas)	33,8 (9)	33,1
Darba vides riska faktoru novērtēšana	33,7 (10)	28,6
Darba vides uzlabošana (piem., ventilācijas izbūve)	26,0 (11)	20,4
Darba vietu ergonomikas uzlabošana (regulējami galdi, ergonomiski krēsli, modernāks aprīkojums u.tml.)	18,5 (12)	25,5
Darba vides laboratoriskie mērījumi	16,9 (13)	11,8
Nodarbināto sporta iespēju nodrošināšana (bez polises)	13,5 (14)	12,8
Dažādi veselības veicināšanas pasākumi (piemēram, bezmaksas svaigus sezonas augļus, lekcijas par veselīgu dzīvesveidu, bezmaksas brokastis, pusdienas darbā, sportošanas iespējas, stresa mazināšanas pasākumus u.tml.)	4,9 (15)	8,0
Nodarbināto vakcinācijas (bez polises)	4,9 (15)	6,9

Piezīme: * – iekavās norādīta dotā darba aizsardzības pasākuma pozīcija/vieta konkrētā gadā

Bāze: *respondenti nozarē, n=148, visi respondenti, n=2502*

Avots: *nodarbināto aptauja*

2018.gada aptaujā nodarbinātie visbiežāk minējuši, ka darba devēji nodrošina tādus darba aizsardzības pasākumus kā ugunsdzēsības līdzekļu iegāde, uzturēšana, nodarbināto instruktāža un speciālā apmācība (piemēram, ugunsdrošības u.tml. jautājumos), darba apģērba un individuālās aizsardzības līdzekļu nodrošināšana un pirmās palīdzības aptieciņu iegāde, turklāt visi šie minētie pasākumi nozarē tika veikti biežāk nekā vidēji Latvijā, kas ir pozitīva iezīme. Tātad atbilstoši nodarbināto aptaujas rezultātiem nozarē visbiežāk

nodrošināti tādi darba aizsardzības pasākumi, kas saistīti ar ārkārtas situāciju novēršanu un rīcību to laikā, kas sakrīt ar iepriekš pieminēto tendenci par nodarbināto informēšanu.

Kā negatīvu iezīmi var minēt salīdzinoši nelielo nodarbināto īpatsvaru, kas norāda, ka darba devēji ir nodrošinājuši obligātās veselības pārbaudes (bez polises), kas ir arī par 4,1 procentpunktu mazāk nekā vidēji Latvijā. Zemais īpatsvars iespējami skaidrojams ar to, ka darba devēji transporta un uzglabāšanas nozarē bieži vien jauc OVP ar medicīniskajām pārbaudēm, kas nodarbinātajiem jāveic, iegūstot vai mainot autovadītāja apliecību [6]. Tāpat negatīvi vērtējams tas, ka nozarē nodarbinātie retāk nekā vidēji Latvijā apgalvo, ka uzņēmumos tika veikta darba vietu ergonomikas uzlabošana, īpaši ņemot vērā, ka respondenti kā trīs nozīmīgākos riska faktoros nozarē atzina darbu piespiedu pozā, vienveidīgas kustības un smagu priekšmetu pārvietošanu. Kopumā transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos būtu nepieciešams veikt vairāk tādas preventīvos darba aizsardzības pasākumus kā, piemēram, obligātās veselības pārbaudes, darba vides labiekārtošana, ergonomisko darba vides apstākļu uzlabošana, informēšana par veselīgu dzīvesveidu u.tml., jo nozarē ir augsti letālie NG rādītāji bez acīmredzamām traumām, kā arī augsti pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku rādītāji.

Nodarbināto aptaujas laikā tika uzdots jautājums, vai viņiem personīgi ir nepieciešams lietot individuālos aizsardzības līdzekļus (piemēram, austiņas, cimdus, aizsargķiveres, respiratorus u.c.). 2018.gada aptaujā uz šo jautājumu apstiprinoši atbildējuši 47,5% respondentu, kas strādā transporta un uzglabāšanas nozarēs, kas ir nedaudz biežāk nekā vidēji Latvijā – 44,8%. Lai gan šis rādītājs ir nedaudz augstāks nekā vidēji Latvijā, jāņem vērā, ka transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie ir pakļauti dažādiem, specifiskiem riska faktoriem, tādēļ viņiem atkarībā no darba pienākumiem ir nepieciešamība lietot tādas individuālās aizsardzības līdzekļus, kā atstarojošs apģērbs, dzirdes aizsardzības līdzekļi, vibrāciju samazinoši darba cimdi, cimdi darbam ar ķīmiskām vielām, elpošanas aizsardzības līdzekļi u.c. [4]. Tātad šādi salīdzinoši zemi rādītāji varētu liecināt par nodarbināto izpratnes trūkumu par šādu aizsardzības līdzekļu lietošanas nozīmi, ko apstiprina arī 2. tabulā apkopotie dati, kas demonstrē, ka gandrīz trešdaļa nozarē nodarbināto uzskata, ka viņus nav nepieciešams informēt par lietojamajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem.

Respondenti nedaudz biežāk nekā vidēji Latvijā ir atbildējuši arī, ka darba devēji viņus ar minētajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem ir nodrošinājuši pilnībā (89,5%, vidēji Latvijā – 87,7%). Savukārt līdzīgi kā vidēji Latvijā, nodarbinātie apgalvo, ka darba devējs individuālos aizsardzības nodrošina tikai daļēji (9,0%, vidēji Latvijā – 9,1%). Attiecībā uz individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu, situācija transporta un uzglabāšanas nozarē vērtējama pozitīvi (nozarē: vienmēr lieto – 93,2%, dažreiz – 6,8%; vidēji Latvijā: vienmēr lieto – 86,8%, dažreiz – 10,8%). 2018.gadā neviens respondents nav atzinis, ka nekad nelieto individuālos aizsardzības līdzekļus.

Darba vides objektīvo mērījumu rezultātu apkopojums transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos

Rīgas Stradiņa universitātes aģentūras “Darba drošības un vides veselības institūts” (turpmāk – RSU DDVVI) Higiēnas un arodslimības laboratorija laika posmā no 1996.gada līdz 2016.gadam transporta un uzglabāšanas nozarē ir veikusi kopā 4 110 mērījumus. No veiktajiem mērījumiem visvairāk tika mērīts apgaismojums – 26% (n=1052), troksnis – 16% (n=664), visa ķermeņa vibrācija – 13% (n=534), gaisa temperatūra – 13% (n=515), gaisa kustības ātrums – 12% (n=499), gaisa relatīvais mitrums – 12% (n=487), bet vismazāk mērīti koksnes putekļi – 0% (n=18), kokvilnas, vilnas, u.tml. putekļi – 0% (n=13) (4. tabula). Jāatzīmē, ka būtiski šo mērījumu skaitu un īpatsvaru ietekmēja mērījumi, kas veikti uzņēmumos, kuri 2009.-2011.gadā bija saņēmuši atbalstu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) 2.2. aktivitātes „De minimis atbalsta piešķiršana” ietvaros. De minimis atbalsts sniedza iespēju veikt bezmaksas darba vides novērtēšanu, kas iekļauj bezmaksas fizikālo faktoru mērījumus [1].

4. tabula. Darba vides riska faktoru mērījumu kopējais skaits transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos, 1996.-2016.g.

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Apgaismojums	-	-	4	69	-	-	72	29	43	17	14	-	271	119	129	103	30	148	4	-	-	1 052
	-	-	40%	58%	-	-	20%	17%	21%	11%	11%	-	63%	70%	22%	30%	21%	16%	4%	-	-	26 %
Troksnis	-	-	3	-	-	-	63	27	12	29	31	17	1	12	165	71	8	116	22	58	26	664
	43%	-	30%	-	-	-	17%	16%	6%	19%	24%	68%	0%	7%	28%	20%	6%	13%	23%	46%	30%	16%
Visa ķermeņa vibrācija	-	-	-	5	2	-	32	20	16	10	5	1	40	23	178	72	3	44	30	27	26	534
	-	-	-	4%	8%	-	9%	12%	8%	7%	4%	4%	9%	14%	30%	21%	2%	5%	32%	22%	30%	13%
Gaisa temperatūra	-	-	-	15	5	-	58	25	39	27	34	2	29	6	37	34	24	171	-	4	5	515
	-	-	-	13%	19%	-	16%	15%	19%	18%	26%	8%	7%	4%	6%	10%	17%	19%	-	3%	6%	13%
Gaisa kustības ātrums	-	-	2	11	6	-	48	27	40	27	27	2	28	1	37	34	24	174	4	4	3	499
	-	-	20%	9%	23%	-	13%	16%	20%	18%	21%	8%	7%	1%	6%	10%	17%	19%	4%	3%	3%	12%
Gaisa relatīvais mitrums	-	-	1	15	6	2	58	25	40	18	5	2	29	6	37	34	24	174	4	4	3	487
	-	-	10%	13%	23%	17%	16%	15%	20%	12%	4%	8%	7%	4%	6%	10%	17%	19%	4%	3%	3%	12%

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Metināšanas aerosols	-	-	-	1	3	4	7	4	4	7	3	-	13	2	4	-	6	4	2	3	2	69
	-	-	-	1%	12%	33%	2%	2%	2%	5%	2%	-	3%	1%	1%	-	4%	0%	2%	2%	2%	2%
Mangāns	-	-	-	1	3	1	8	4	4	4	3	-	9	1	3	-	5	3	2	3	2	56
	-	-	-	1%	12%	8%	2%	2%	2%	3%	2%	-	2%	1%	1%	-	4%	0%	2%	2%	2%	2%
Organiskie šķīdinātāji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	10	5	14	54
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3%	11%	4%	16%	1%
Abrazīvie putekļi	-	-	-	-	1	5	7	2	3	7	-	1	4	-	3	-	8	2	3	3	1	50
	-	-	-	-	4%	42%	2%	1%	1%	5%	-	4%	1%	-	1%	-	6%	0%	3%	2%	1%	1%
Plaukstarokas vibrācija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	9	6	3	47
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3%	10%	5%	3%	1%
Hroms (kopējais)	-	-	-	-	-	-	7	4	2	3	4	-	1	-	-	-	5	-	-	3	-	29
	-	-	-	-	-	-	2%	2%	1%	2%	3%	-	0%	-	-	-	4%	-	-	2%	-	1%
Koksnes putekļi	-	-	-	-	-	-	8	-	-	1	4	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	18
	-	-	-	-	-	-	2%	-	-	1%	3%	-	0%	-	0%	-	1%	-	-	-	-	0%
Kokvilnas, vilnas, u.tml. putekļi	4	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	13
	57%	33%	-	2%	-	-	-	1%	-	-	-	-	-	-	0%	-	1%	-	-	-	-	0%
Azbests	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5
	-	67%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1%	-	0%
Miltu putekļi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0%	-	-	-	0%
Cementa putekļi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3%	-	-	0%
Papīra putekļi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2%	1%	0%

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Pelējuma sēne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1%	2%	-	0%
Svins	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0%	-	-	-	0%
Dzīvsudrabs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0%	-	-	-	0%
Kopā	7	6	10	119	26	12	368	169	203	150	130	25	427	170	596	348	140	899	94	125	86	4 110

Piezīme: “-” attiecīgajā gadā šādi mērījumi netika veikti

Avots: Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts

Laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam visbiežāk tika mērīti tādi riska faktori kā visa ķermeņa vibrācija, troksnis un organiskie šķīdinātāji. Šajā periodā nozarē tika uzsākti plaukstas-rokas vibrācijas mērījumi, kas ir nozīmīgs riska faktors tādu arodslimību attīstībā kā karpālā kanāla sindroms. Tāpat šajā periodā ievērojami retāk veikti mikroklimata riska faktoru (gaisa temperatūra, gaisa mitrums, gaisa kustības ātrums) un apgaismojuma mērījumi. Turklāt 2015. un 2016.gadā apgaismojuma mērījumi netika veikti vispār, kas iespējams, skaidrojams ar daudzparametru mērīšanas aparātu jeb luksmetru pieejamību tirgū un to aktīvu izmantošanu darba vides riska faktoru novērtēšanā.

5. tabula Darba vides riska faktoru mērījumu skaits, kas neatbilst AER vai rekomendējamiem lielumiem transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos, 1996.-2016.g.

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Abrazīvie putekļi	-	-	-	-	1	3	7	1	3	6	-	-	2	-	2	-	6	2	3	2	1	39
	-	-	-	-	100 %	60%	100 %	50%	100 %	86%	-	-	50%	-	67%	-	75%	100 %	100 %	67%	100 %	78%
Gaisa kustības ātrums	-	-	1	6	4	-	36	17	37	25	24	2	25	0	35	27	23	100	-	2	3	368
	-	-	50%	55%	67%	-	75%	63%	93%	93%	89%	100 %	89%	0%	95%	79%	96%	57%	-	50%	100 %	74%

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Miltu putekļi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	67%	-	-	-	67%
Apgaismojums	-	-	-	14	-	-	43	6	12	8	6	-	266	116	53	45	6	94	2	-	-	671
	-	-	-	20%	-	-	60%	21%	28%	47%	43%	-	98%	97%	41%	44%	20%	64%	50%	-	-	64%
Metināšanas aerosols	-	-	-	-	-	-	3	4	4	5	3	-	7	2	3	-	2	4	2	2	2	43
	-	-	-	-	-	-	43%	100%	100%	71%	100%	-	54%	100%	75%	-	33%	100%	100%	67%	100%	62%
Plaukstu-rokas vibrācija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	3	1	-	25
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72%	33%	17%	-	53%
Mangāns	-	-	-	-	1	-	3	2	1	-	1	-	8	1	2	-	-	2	2	3	2	28
	-	-	-	-	33%	-	38%	50%	25%	-	33%	-	89%	100%	67%	-	-	67%	100%	100%	100%	50%
Kokvilnas, vilnas, u.tml. putekļi	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6
	75%	100%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50%	-	-	-	-	46%
Gaisa temperatūra	-	-	-	11	1	-	24	9	29	17	27	-	13	3	27	15	10	39	-	4	-	229
	-	-	-	73%	20%	-	41%	36%	74%	63%	79%	-	45%	50%	73%	44%	42%	23%	-	100%	-	44%
Gaisa relatīvais mitrums	-	-	1	1	1	2	48	16	37	5	5	-	12	5	6	10	1	47	-	2	-	199
	-	-	100%	7%	17%	100%	83%	64%	93%	28%	100%	-	41%	83%	16%	29%	4%	27%	-	50%	-	41%
Troksnis	2	-	-	-	-	-	20	0	2	5	8	10	0	4	69	30	7	49	3	17	7	233
	67%	-	-	-	-	-	32%	0%	17%	17%	26%	59%	0%	33%	42%	42%	88%	42%	14%	29%	27%	35%
Visa ķermeņa vibrācija	-	-	-	3	-	-	11	6	4	-	3	-	34	19	24	6	1	3	3	2	1	120
	-	-	-	60%	-	-	34%	30%	25%	-	60%	-	85%	83%	13%	8%	33%	7%	10%	7%	4%	22%
Organiskie šķīdinātāji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	4
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4%	-	-	21%	7%

Darba vietā novērtētie faktori	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā
Koksnes putekļi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100 %	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6%
Kopā	5	2	2	35	8	5	195	61	129	72	77	12	367	150	221	133	57	364	18	35	20	1 968
	71%	33%	20%	29%	31%	42%	53%	36%	64%	48%	59%	48%	86%	88%	37%	38%	41%	40%	19%	28%	23%	48%

Piezīme: “-”mērījumi nav veikti

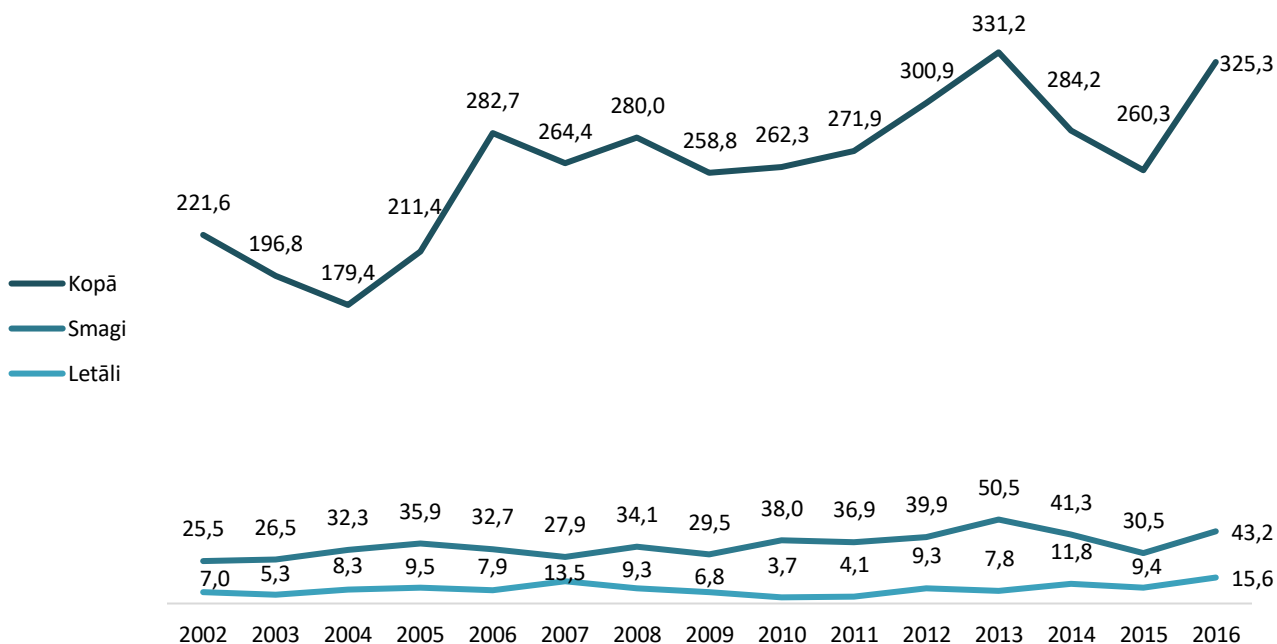
Avots: Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts

Transporta un uzglabāšanas nozarē kopumā no 4 110 novērtētām darba vietām nedaudz mazāk kā pusē gadījumu (1 968 gadījumos jeb 48%) darba vides riska faktori neatbilda aroda ekspozīcijas robežvērtībai (turpmāk – AER) vai rekomendējamām normām. Analizējot transporta un uzglabāšanas nozarē veikto mērījumu rezultātus, redzams, ka visvairāk AER vai rekomendējamiem lielumiem neatbilst abrazīvie putekļi – 78% (n=39), gaisa kustības ātrums – 74% (n=368), apgaismojums – 64% (n=671), metināšanas aerosols – 62% (n=43), mangāns – 50% (n=28), temperatūra – 44% (n=229), mitrums – 41% (n=199), troksnis – 35% (n=233) un visa ķermeņa vibrācija – 22 % (n=120; 5. tabula). Kopumā nozarē vērojama tendence, ka samazinās darba vides riska faktoru mērījumu skaits, kas neatbilst AER vai rekomendējamiem lielumiem, taču jāņem vērā, ka arī samazinās arī veikto mērījumu skaits.

Nelaiemes gadījumi darbā transporta un uzglabāšanas nozarē

NG analizē apkopoti dati par laika posmu no 2002.gada līdz 2016.gadam. 1. attēlā redzams NG sadalījums uz 100 000 nodarbināto transporta un uzglabāšanas nozarē.

1. attēls. Nelaiemes gadījumu skaits transporta un uzglabāšanas nozarē uz 100 000 nodarbināto pēc smaguma pakāpes, 2002.-2016.g.

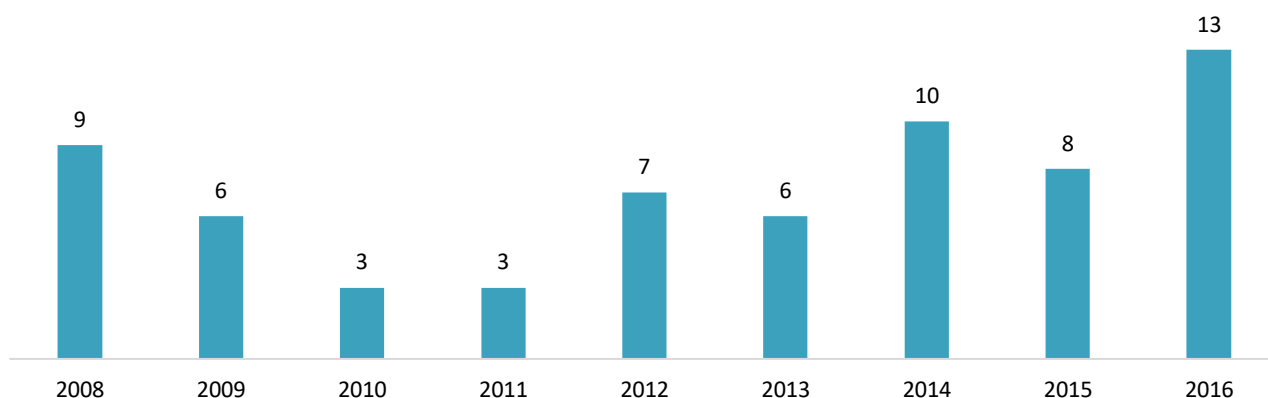


Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam kopējais reģistrēto NG skaits uz 100 000 nodarbināto transporta un uzglabāšanas nozarē bija mainīgs. Kā redzams 1. attēlā, transporta un uzglabāšanas nozarē visvairāk NG tika reģistrēti 2013.gadā (331,2 NG uz 100 000 nodarbināto), bet laika posmā no 2014. līdz 2015.gadam NG skaits samazinājās (2014.gadā – 284,2 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu, 2015.gadā – 260,3 NG uz 100 000 aizņemto darba vietu), sasniedzot līdzīgus rādītājus kā laika periodā no 2006. līdz 2011.gadam. Savukārt 2013.gadā NG skaits atkal palielinājās (325,3 NG uz 100 000 nodarbināto), gandrīz sasniedzot 2013.gada līmeni. Lai gan izmaiņas nav straujas, tomēr joprojām šajā nozarē reģistrēto NG skaits ir salīdzinoši augsts, kas ir saistīts ar nozares specifiku – darbu ar transporta līdzekļiem.

Smago NG skaits tāpat kā kopējais NG skaits laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam bija svārstīgs, augstākos rādītājus sasniedzot 2013.gadā (50,5 NG uz 100 000 nodarbināto). 2014. un 2015.gadā reģistrēto smago NG skaits samazinājās (2014.gadā – 41,3 NG uz 100 000 nodarbināto, 2015.gadā – 30,5 NG uz 100 000 nodarbināto), bet 2016.gadā – atkal pieauga (43,2 NG uz 100 000 nodarbināto; 1. attēls).

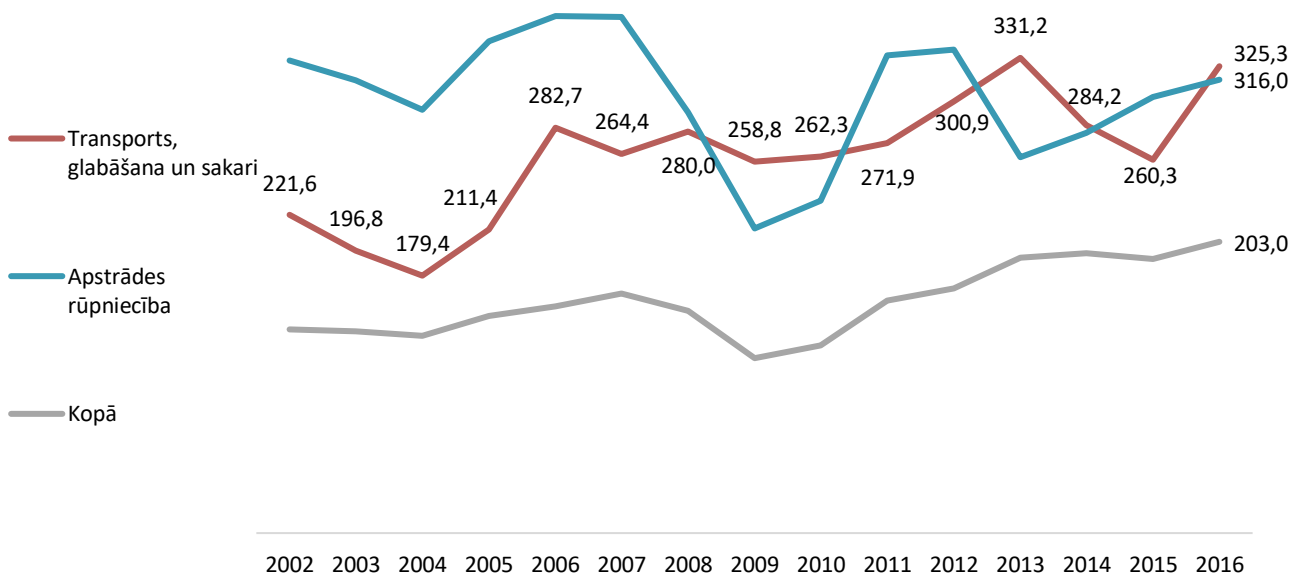
2. attēls. Letālo nelaimes gadījumu skaits transporta un uzglabāšanas nozarē, 2008.-2016.g.



Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Letālo NG skaits no 2012.gada bijis salīdzinoši augsts, bet visvairāk NG reģistrēti tieši 2016.gadā – 13 (15,6 NG uz 100 000 nodarbināto). Šis rādītājs ir ne tikai augstākais laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam, bet arī visa pārskata perioda kontekstā (1. attēls, 2. attēls). Šādi NG ir saistīti ar transportlīdzekļu avārijām, saspiešanu, fizisku pārslodzi u.c. apstākļiem [5].

3. attēls. Nelaimes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem transporta un uzglabāšanas nozarē, kā arī apstrādes rūpniecības nozarē, 2002.-2016.g.



Piezīme: precīzus datus par NG apstrādes rūpniecības nozarē un Latvijā kopumā pa gadiem skatīt pielikumā “Nelaimes gadījumi darbā”

Avots: Valsts darba inspekcija, Centrālā statistikas pārvalde

Salīdzinot ar rādītājiem apstrādes nozarē un Latvijā kopumā, 2016.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē bija augstākais NG skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (3. attēls). Šajā gadā reģistrēto NG skaits ir vairāk nekā 1,5 reizes augstāks nekā Latvijā kopumā (203,0 NG uz 100 000 nodarbinātajiem). Līdzīgi kā kopējais NG skaits visās nozarēs arī transporta un uzglabāšanas nozarē tam ir tendence palielināties.

Darba devēju aptauja

Darba devēju aptaujas dati par transporta nozari nav pieejami. Dati iekļauti respondentu grupā – citas nozares.

Nodarbināto aptauja

2018.gadā 9,6% nodarbināto transporta un uzglabāšanas nozarē atzīst, ka pēdējo 3 gadu laikā ir notikuši NG darbā, kas ir vairāk nekā vidēji Latvijā – 8,5%. Nodarbinātie visbiežāk atbild, ka tie bija viegli NG ar vienu cietušo (68,8%, vidēji Latvijā – 66,8%), taču nedaudz retāk respondenti atzīst, ka tie bija viegli NG ar vairākiem cietušajiem (7,8%, vidēji Latvijā – 12,4%), smagi NG ar vienu cietušo (7,8%, vidēji Latvijā – 15,0%) un smagi NG ar vairākiem cietušajiem (0,0%, vidēji Latvijā – 2,0%). Negatīvi vērtējams fakts, ka daudz biežāk nekā vidēji Latvijā transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie norāda, ka NG gājis bojā kāds darbinieks (15,6%, vidēji Latvijā – 5,1%). Šādi rādītāji saistīti ar daudzveidīgajiem darba vides riskiem nozarē, piemēram, mehāniskajiem darba vides riskiem (ceļu satiksmes negadījumi, saspiešana u.tml.), kā arī mazkustīgu darbu, psihoemocionālajiem riskiem (ilgas darba stundas, vardarbība u.tml.) [4].

2018.gadā 78,9% (vidēji Latvijā – 73,2%) respondentu norāda, ka NG tikuši izmeklēti (visi un daži), taču 21,1% (vidēji Latvijā – 15,9%) min, ka tie netika izmeklēti, kas liecina par negatīvu situāciju transporta un uzglabāšanas nozarē, salīdzinot ar vidējo rezultātu Latvijā. 2018.gadā 52,3% (vidēji Latvijā – 53,7%) gadījumu par šiem NG tika ziņots Valsts darba inspekcijai (turpmāk – VDI), 21,1% gadījumos par tiem netika ziņots (vidēji Latvijā – 22,1%), bet 26,6% respondentu bija grūti atbildēt uz šo jautājumu (vidēji Latvijā – 24,2%).

Atbilstoši 2018.gada aptaujas rezultātiem, transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie apgalvoja, ka NG izraisīja:

- darbinieki neievēroja darba drošības prasības – 33,9% (vidēji Latvijā – 43,5%);
- gan darba aizsardzības prasību neievērošana no darbinieki puses, gan trūkumi darba organizācijā – 21,1% (vidēji Latvijā – 22,8%);
- no darba devēja un darbinieka neatkarīgi apstākļi – 15,6% (vidēji Latvijā – 32,0%);
- trūkumi darba organizācijā – 15,6% (vidēji Latvijā – 9,3%);
- cits iemesls – 15,6% (vidēji Latvijā – 5,1%).

Savukārt, lai novērstu nelaimes gadījumu atkārtošanos, 70,6% nodarbināto apgalvo, ka tika veikta nodarbināto instruktāža, apmācība (vidēji Latvijā – 53,3%), bet 7,8% – tika pārveidota darba organizācija (vidēji Latvijā – 17,0%). Nevienam nodarbinātais nenorādīja, ka tika veikta aprīkojuma nomaiņa vai uzlabošana (vidēji Latvijā – 15,3%).

Nodarbināto veselības traucējumi un arodslimības transporta un uzglabāšanas nozarē

Nodarbināto aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums, vai viņiem ir kādi veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori (6. tabula).

6. tabula. Nodarbināto īpatsvars, kuri apgalvo, ka viņiem ir veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori, %

Nozare	2018
Transports un uzglabāšana	17,4
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	16,6
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	9,0
Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana	12,1
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana	20,5
Papīra un papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija un ierakstu reproducēšana	11,7
Metālu, gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	4,3
Būvniecība	15,3
Izglītība	11,4
Veselība un sociālā aprūpe	17,4
Vidēji Latvijā	12,7

Piezīme: tabulā iekļautas nozares, par kurām veidoti tematiskie pielikumi

Bāze: respondenti nozarē n=148, visi respondenti n=2502

Avots: nodarbināto aptauja

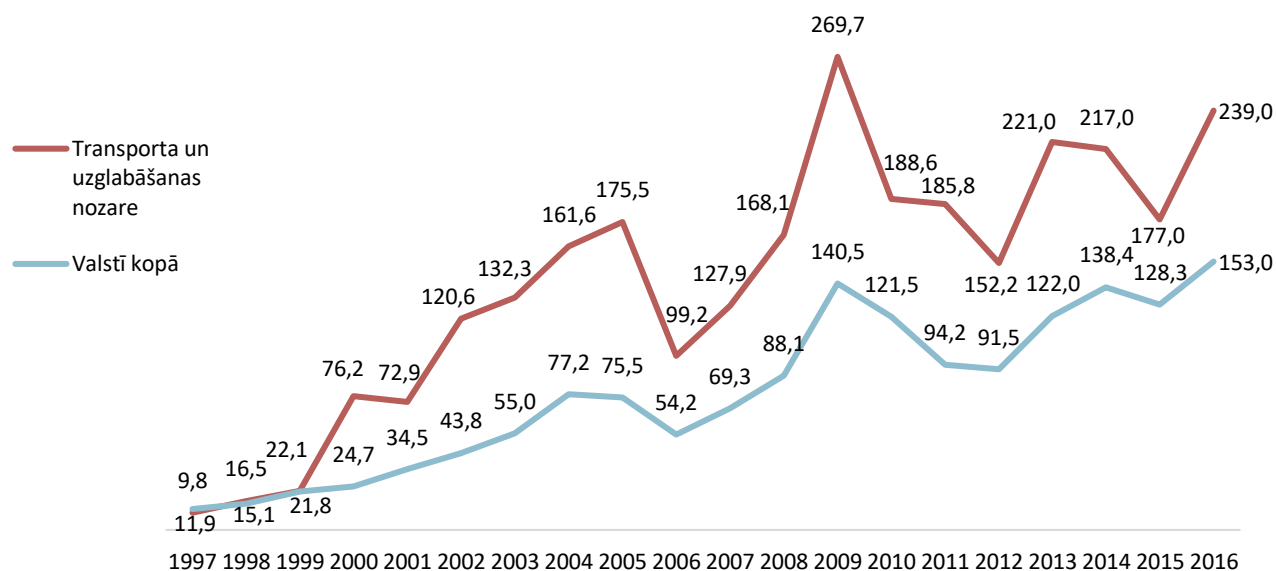
Kā redzams 6. tabulā, 2018.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie biežāk nekā vidēji Latvijā atbild, ka viņiem ir veselības traucējumi, kurus izraisa darba vides riska faktori. Biežāk šādu atbildi sniedza tikai nodarbinātie no koksnes, koka, korķa izstrādājumu un mēbeļu ražošanas nozares. Šādus rādītājus par darba vides riska faktoru izraisītiem veselības traucējumiem apliecina arī salīdzinoši augstais pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits un augsts letālo NG bez acīmredzamām traumām skaits, kuru cēloņi var būt, piemēram, fiziska un garīga pārslodze un mazkustīgs darbs [5].

Aplūkojot datus par pirmreizēji reģistrētiem arodslimniekiem, vērojams, ka līdz 1999.gadam tendence transporta un uzglabāšanas nozarē bijusi tāda pati kā valstī kopumā, taču, sākot ar 2000.gadu līdz pat 2016.gadam, šajā nozarē reģistrēto arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbināto kļuvis ievērojami lielāks nekā valstī kopumā. Līdzīgi kā citās nozarēs, arī transporta un uzglabāšanas nozarē visaugstākais pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits tika novērots ekonomiskās lejupslīdes laikā – 2009.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē arodslimnieki tika reģistrēti gandrīz 2 reizes vairāk nekā kopumā Latvijā (nozarē – 269,7 arodslimnieki uz 100 000 nodarbināto, kopumā Latvijā – 140,5 arodslimnieki uz 100 000 nodarbināto). Laika periodā no 2013. līdz 2016.gadam pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits šajā nozarē bija svārstīgs. No 2014. līdz 2015.gadam reģistrēto arodslimnieku skaits samazinājās (2014.gadā – 217,0 arodslimnieki uz 100 000 nodarbināto; 2015.gadā – 177,0 arodslimnieki uz 100 000 nodarbināto), taču 2016.gadā bija vērojams pieaugums (239,0 arodslimnieki uz 100 000 nodarbināto; 4. attēls).

Katram pirmreizēji reģistrētam arodslimniekam transporta un uzglabāšanas nozarē vidēji diagnosticē vairāk nekā četras arodslimības (2016.gadā – nozarē: 4,4 arodslimības uz arodslimnieku; vidēji Latvijā: 3,8

arodslimības uz arodslimnieku), tādēļ reģistrēto arodslimību skaits pārsniedz arodslimnieku skaitu vairāk nekā 4 reizes.

4. attēls. Pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaita dinamika (uz 100 000 nodarbināto) transporta un uzglabāšanas nozarē, 1997.-2016.g.



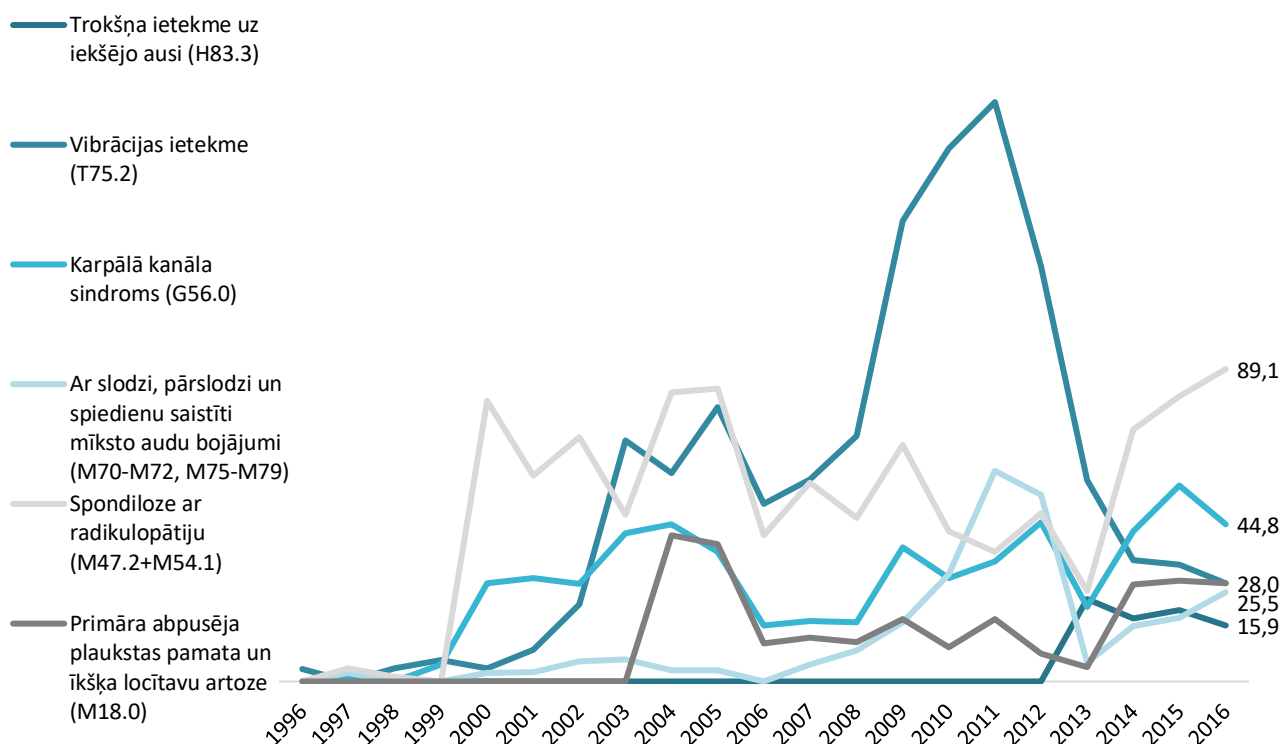
Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Aplūkojot datus par nozarē biežāk minētajām arodslimībām, vērojams, ka visās zemāk attēlotajās slimību grupās reģistrētais biežums dinamiskā bijis ļoti svārstīgs, tomēr pēdējos pāris gados to skaits atkal sāk palielināties (4. attēls, 7. tabula).

Pēdējo 10 gadu laikā viena no visbiežāk reģistrētajām arodslimību grupām transporta un uzglabāšanas nozarē bija vibrācijas ietekmē radušās arodslimības. No 2006. līdz 2011.gadam šo arodslimību reģistrēto gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem palielinājies 3,3 reizes, sasniedzot augstākos rādītājus 2011.gadā ar 165,3 reģistrētiem saslimstības gadījumiem uz 100 000 nodarbināto [1]. Sākot ar 2012.gadu, šīs arodslimības reģistrētas arvien retāk, 2016.gadā sasniedzot zemāko reģistrēto arodslimību skaitu pēdējo 14 gadu laikā (28,0 reģistrētas arodslimības uz 100 000 nodarbināto) (4. attēls, 7. tabula), kas var būt skaidrojams ar labāku darba organizāciju nozarē, paredzot darbiniekiem atpūtas laiku, uzlabojot apstākļus viņu darba vietās.

Tāpat viena no visbiežāk reģistrētajām arodslimībām transporta un uzglabāšanas nozarē 2016.gadā bija karpālā kanāla sindroms (44,8 arodslimības uz 100 000 nodarbināto). Laika posmā no 2013. līdz 2015.gadam šādu arodslimību skaits ievērojami palielinājās – no 21,3 reģistrētiem gadījumiem uz 100 000 nodarbinātajiem līdz 55,9 gadījumiem uz 100 000 nodarbināto (4. attēls, 7. tabula). Karpālā kanāla sindromu un vibrācijas ietekmē radušās arodslimības izraisa tāds darba vides riska faktors kā vibrācija, tādēļ darba devējiem jāturpina veikt dažādus darba aizsardzības pasākumus, lai mazinātu vibrācijas ietekmi uz nodarbināto veselību – jānodrošina piemērots darba aprīkojums un jāseko līdzi tā tehniskajam stāvoklim, jānodrošina vibrāciju samazinoši krēsli, jāplāno samērīgs darba grafiks, kā arī jāapmāca nodarbinātie par drošu aprīkojuma lietošanu un darba metodēm [4].

5. attēls. Izplatītāko arodslimību biežuma sadalījums pa gadiem transporta un uzglabāšanas nozarē (uz 100 000 nodarbināto), 1996.-2016.g.



Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

7. tabula. Izplatītāko arodslimību skaita sadalījums pa gadiem transporta un uzglabāšanas nozarē (uz 100 000 nodarbināto), 1996.-2016.g.

Gads	Arodslimība					
	Trokšņa ietekme uz iekšējo ausi (H83.3)	Vibrācijas ietekme (T75.2)	Karpālā kanāla sindroms (G56.0)	Ar slodzi, pārslodzi un spiedienu saistīti mīksto audu bojājumi (M70-M72, M75-M79)	Spondilozē ar radikulopātiju (M47.2+M54.1)	Primāra abpusēja plauksta pamata un īkšķa locītavu artroze (M18.0)
1996	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0
1997	0,0	0,0	1,2	2,5	3,7	0,0
1998	0,0	3,8	0,0	0,0	1,3	0,0
1999	0,0	6,1	4,9	0,0	0,0	0,0
2000	0,0	3,8	28,0	2,5	80,1	0,0
2001	0,0	9,0	29,4	2,6	58,8	0,0
2002	0,0	22,0	27,8	5,8	69,6	0,0
2003	0,0	68,8	42,3	6,3	47,6	0,0
2004	24,0	59,4	44,8	3,1	82,4	41,7
2005	32,8	78,2	37,0	3,2	83,5	39,1
2006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2008	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2009	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2010	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2011	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2012	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2013	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2014	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2016	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Gads	Arodslimība					
	Trokšņa ietekme uz iekšējo ausi (H83.3)	Vibrācijas ietekme (T75.2)	Karpālā kanāla sindroms (G56.0)	Ar slodzi, pārsلودzi un spiedienu saistīti mīksto audu bojājumi (M70-M72, M75-M79)	Spondilozē ar radikulopātiju (M47.2+M54.1)	Primāra abpusēja plaukstas pamata un īkšķa locītavu artroze (M18.0)
2006	10,9	50,6	15,9	0,0	41,7	10,9
2007	31,7	57,7	17,3	4,8	56,7	12,5
2008	39,5	70,0	16,9	8,9	46,7	11,3
2009	74,6	131,4	38,2	16,9	67,5	17,8
2010	90,7	152,0	29,4	30,6	42,9	9,8
2011	90,2	165,3	34,2	60,1	36,9	17,8
2012	65,2	118,5	45,3	53,3	47,9	8,0
2013	23,5	57,5	21,3	5,4	25,8	4,1
2014	18,0	34,6	42,9	15,7	71,9	27,6
2015	20,3	33,3	55,9	18,1	81,4	28,8
2016	15,9	28,0	44,8	25,5	89,1	28,0

Avots: Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Transporta un uzglabāšanas nozarē bieži sastopamas arodslimības, kas saistītas ar skeleta, muskuļu un saistaudu bojājumiem. Kopš 2013.gada par 3,5 reizēm palielinājies tādu arodslimību kā spondilozē ar radikulopātiju skaits, un 2016.gadā šīs arodslimības nozarē tika reģistrētas visbiežāk – 81,9 saslimšanas gadījumi uz 100 000 nodarbināto. Kopš 2013.gada palielinājies arī reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ar primāru abpusēju plaukstas pamata un īkšķa locītavu artrozi, kas 2016.gadā tika diagnosticēta 28,0 gadījumos uz 100 000 nodarbināto. Savukārt ar slodzi, pārsلودzi un spiedienu saistīti mīksto audu bojājumi kopš 2012.gada reģistrēti arvien retāk, un 2016.gadā šī arodslimību grupa ir 4. biežāk reģistrētā nozarē (25,5 reģistrētas arodslimības uz 100 000 nodarbināto (4. attēls, 7. tabula). Šāda veida arodslimības ir saistītas ar pārsلودzi un ergonomisku darba vides riska faktoru klātbūtni darba vidē, un 2018.gada aptaujā nodarbinātie kā trīs nozīmīgākos piemin atbilstošus darba vides riska faktoros – darbs piespiedu pozā, vienveidīgas kustības un smagu priekšmetu pārvietošana. To novēršanai nepieciešams nodrošināt nodarbināto antropometriskajiem parametriem pielāgojamus, ergonomiskus sēdekļus transportlīdzekļos, kā arī apmācīt nodarbinātos, kā tos pielāgot un kā veikt atslodzes vingrinājumus. Tāpat nepieciešams nodarbinātos apmācīt par ergonomikas pamatprincipiem, pārvietojot smagas kravas, un jānodrošina šādam darbam piemēroti palīgīdzekļi. Nozīmīgs preventīvais darba aizsardzības pasākums nozarē ir arī regulāras obligātās veselības pārbaudes [4].

Pēdējos gados samazinājusies saslimstība ar tādu arodslimību kā trokšņa ietekme uz iekšējo ausi. Šāda tendence varētu būt saistīta ar vairākiem faktoriem, piemēram, uzlabojumiem transportlīdzekļu radītā trokšņa mazināšanā, kā arī pastiprinātas uzmanības pievēršana individuālas aizsardzības līdzekļu lietošanai, kas saistāma ar RSU semināros (piemēram, profesionālās pilnveides seminārā “Individuālo aizsardzības līdzekļu izvēle”) sniegto informāciju par individuālo aizsardzības līdzekļu pielietojumu un to nozīmi nozaru darbā [3]. Salīdzinot ar 2013.gada tematiskā pielikuma rezultātiem, trokšņa laboratorisko mērījumu neatbilstība normatīvajos aktos noteiktajam ekspozīcijas līmenim un rekomendējamiem lielumiem kopumā ir nedaudz samazinājusies (6. tabula), tomēr, jāņem vērā arī tas, ka nozarē ir samazinājies veikto laboratorisko mērījumu skaits. Tātad šie rādītāji viennozīmīgi neliecina par ievērojamiem uzlabojumiem nozarē.

Secinājumi

1. 2018.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie uzņēmuma/iestādes darba aizsardzības prasību ievērošanu novērtēja nedaudz labāk nekā vidēji Latvijā, tomēr šī pētījuma rezultāti liecina, ka nozares uzņēmumos vēl joprojām sastopamas nepilnības darba aizsardzības jautājumos, piemēram, saistībā ar nodarbināto instruktāžu veikšanu un preventīvo darba aizsardzības pasākumu nodrošināšanu, kā arī augsti arodslimību un NG rādītāji.
2. Atbilstoši 2018.gada nodarbināto aptaujas rezultātiem transporta un uzglabāšanas nozarē nodarbinātie visbiežāk saskārušies ar ergonomiskiem riska faktoriem – darbs piespiedu pozā, vienveidīgas kustības un smagu priekšmetu nešana vai pārvietošana. Šie darba vides riska faktori ir saistīti ar tādu nozarē bieži sastopamu arodslimību veidošanos kā spondilozē ar radikulopātiju, ar slodzi, pārslogdi saistīti mīksto audu bojājumi, primāra abpusēja plaukstpamata un īkšķa locītavu artroze. Ņemot vērā to, ka arodslimnieku skaitam nozarē ir tendence palielināties, nodarbinātie retāk nekā vidēji Latvijā apgalvo, ka nozares uzņēmumos veikta darba vietu ergonomikas uzlabošana, un to, ka piektā daļa nodarbināto norāda, ka viņi pēdējā gada laikā savā darba vietā nav tikuši informēti par darba vides riska faktoru ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm, ir paredzams, ka šādu arodslimību skaits nozarē varētu palielināties. Tādēļ nepieciešams veikt informatīvos pasākumus nozares darba devēju un nodarbināto izglītošanai par ergonomiskiem darba vides riska faktoriem un nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem to mazināšanai.
3. 2018.gada nodarbināto aptaujas rezultāti liecina, ka daudzos transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos nodarbināto instruktāža tiek veikta formāli, parakstoties par iepazīšanos. Turklāt, tas, ka nozarē nodarbinātie salīdzinoši bieži apgalvo, ka informācija par drošām darba metodēm vai lietojamiem individuālās aizsardzības līdzekļiem viņiem nav nepieciešama, norāda uz problēmām nodarbināto izpratnē par attieksmē pret šādu darba aizsardzības jautājumu nozīmi viņu darba ikdienā.
4. Atbilstoši nodarbināto aptaujas rezultātiem 2018.gadā nozares uzņēmumos visbiežāk nodrošināti tādi darba aizsardzības pasākumi, kas saistīti ar ārkārtas situāciju novēršanu un rīcību to laikā (ugunsdzēsības līdzekļu iegāde, darbinieku instruktāža un apmācība, pirmās palīdzības aptieciņu iegāde), kā arī bieži tiek nodrošināts darba apģērbs un individuālās aizsardzības līdzekļi. Tomēr, kā liecina šī pētījuma rezultāti, nozares darba devējiem būtu nepieciešams biežāk finansiālos līdzekļus ieguldīt tādu preventīvo pasākumu veikšanā kā obligātās veselības pārbaudes, darba vietu ergonomikas uzlabošana, informēšana par veselīgu dzīvesveidu u.tml.
5. 2018.gadā nodarbinātie biežāk nekā vidēji Latvijā apgalvo, ka darba devēji pēdējā gada laikā viņiem ir nodrošinājuši veselības apdrošināšanas polises, bet retāk – obligātās veselības pārbaudes. Jāņem vērā arī tas, ka autovadītāju pārbaudes varētu tikt jauktas ar obligātajam veselības pārbaudēm [5], kā rezultātā reālā situācija ar obligāto veselības pārbaudžu nodrošināšanu varētu būt arī sliktāka.
6. No 1996.-2016.gadam tika veikti 4 110 darba vides riska faktoru mērījumi, no kuriem 1 968 jeb 48% gadījumu darba vides riska faktori neatbilda AER vai rekomendējamām normām. Visvairāk AER vai rekomendējamiem lielumiem neatbilda abrazīvie putekļi, gaisa kustības ātrums, apgaismojums, metināšanas aerosols un mangāns. Kopumā dinamikā transporta un uzglabāšanas nozarē samazinājies veikto darba vides riska faktoru mērījumu skaits, kā arī AER un rekomendējamām normām neatbilstošo mērījumu skaits.
7. Transporta un uzglabāšanas nozarē 2016.gadā bija augstākais NG skaits starp visām tautsaimniecības nozarēm Latvijā. Turklāt, ņemot vērā to, ka 2018.gadā tikai nedaudz vairāk kā puse nodarbināto atzina, ka par NG tika ziņots VDI, šis rādītājs varētu būt vēl lielāks. Tāpat šajā nozarē ir arī ļoti augsts letālo NG skaits, kas 2016.gadā sasniedza augstākos rādītājus dinamikā. Šādi NG ir lielākoties saistīti ar

transportlīdzekļu avārijām ceļu satiksmes negadījumos, saspiešanu, vardarbību u.c. apstākļiem. Kopumā jāsecina, ka šai nozarei jāpievērš īpaša uzmanība, veicot VDI tematiskās pārbaudes, kā arī jāveic informatīvie pasākumi nozares darba devējiem par NG reģistrāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī par nepieciešamajiem preventīvajam darba aizsardzības pasākumiem.

8. Atbilstoši šī pētījuma datiem:

- nozarē nodarbinātie biežāk kā vidēji Latvijā apgalvo, ka viņiem ir kādi veselības traucējumi, kuru cēlonis, viņuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori;
- pirmreizēji reģistrēto arodslimnieku skaits nozarē 2016.gadā bija par 87,0 arodslimniekiem uz 100 000 nodarbināto augstāks kā vidēji Latvijā;
- vienam nozares arodslimniekam 2016.gadā vidēji tika reģistrētas 4,4 arodslimības.

Ņemot vērā šos rādītājus, jāsecina, ka situācija nozarē attiecībā uz nodarbināto veselību vērtējama kā negatīva, tādēļ nepieciešams veikt informatīvos pasākumus darba devējiem un nodarbinātajiem par darba vides riska faktoru ietekmi uz nodarbināto veselību un atbilstošiem darba aizsardzības pasākumiem.

Ieteikumi

Ieteikumi no pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2009-2010” un to realizācija

Nemot vērā to, ka 52% no veiktajiem visa ķermeņa vibrācijas mērījumiem neatbilst aroda ekspozīcijas robežvērtībai un to, ka praktiski nav veikti vietējās vibrācijas mērījumi, savukārt arodslimību statistika uzrāda vibrācijas izraisīto seku arodslimību un karpālā kanāla sindromu skaita pieaugumu, lielāku uzmanību būtu jāpievērš kvalitatīvai riska novērtēšanai un pasākumu plānošanai tieši attiecībā uz šiem riska faktoriem.

Šis ieteikums ir vērtējams kā daļēji izpildīts, jo visi pēc 2010.gada gatavotie informatīvie materiāli satur informāciju par vibrācijas līmeņiem un veicamajiem pasākumiem. Šāda informācija ir iekļauta arī informatīvajos semināros, kuros runāts par transporta nozari.

Nozares uzņēmumos kopš 2013.gada veikti 47 plauktas-rokas vibrācijas mērījumi, ir izveidoti 4 jauni informatīvie materiāli (pieejami www.stradavesels.lv), kuros ir iekļauta informācija par vibrāciju kā nozīmīgu riska faktoru, kā arī šajā periodā ir izveidots OIRA rīks darba vides riska faktoru novērtēšanai autotransporta un automobiļu apkopes un remonta uzņēmumos. Tomēr jāņem vērā, ka tādu arodslimību kā karpālā kanāla sindroms rādītāji nozarē vēl joprojām ir augsti, tādēļ ieteikums vēl joprojām ir aktuāls.

Ieteikumi no pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2017-2018”

1. VDI tematisko pārbaužu veikšanas laikā transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumos pastiprināti nepieciešams pārbaudīt, vai nodarbinātajiem ir veiktas OVP, vienlaikus informējot darba devējus par ieguvumiem, ko rada šo pārbaužu veikšana. Tāpat šo pārbaužu ietvaros jāinformē darba devēji par nelaimes gadījumiem, kas notikuši līdzīga profila uzņēmumos, fokusējoties uz to cēloņiem, kā arī pasākumiem, kurus nepieciešams veikt, lai līdzīgi negadījumi nenotiktu.
2. Specifiski šīs nozares darba devējiem un nodarbinātajiem nepieciešams paredzēt informatīvas aktivitātes par darba vides riska faktoru ietekmi uz veselību (īpaši koncentrējoties tieši uz ergonomiskiem riska faktoriem), drošām darba metodēm, atslodzes vingrinājumu un citu veselību veicinošu pasākumu īstenošanu. To iespējams veikt, veidojot jaunus vai uzlabojot jau gatavos vizuālos materiālus un izplatot tos gan ar sociālo tīklu palīdzību, gan drukātā formātā nozares uzņēmumu tematisko pārbaužu ietvaros. Materiāliem jāilustrē gadījumi, kad līdzīgos uzņēmumos strādājošiem attīstījušās arodslimības, piedāvājot konkrētus soļus, ko katrs darba devējs un nodarbinātais varētu veikt, lai mazinātu darba vides riska faktoru ietekmi darba vietā.
3. Ir jāveido nozares darba devējiem un darba aizsardzības speciālistiem specifiski semināri par nozarē biežāk sastopamajiem NG, to reģistrāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām, to cēloņiem un konkrētiem soļiem, ko katrs darba devējs un darba aizsardzības speciālists varētu veikt, lai novērstu to atkārtošanos. Semināru ietvaros jāpievērš uzmanība arī tādu darba aizsardzības pasākumu veikšanai kā regulāras obligātās veselības pārbaudes un nodarbināto informēšana par veselīgu dzīvesveidu, jo nozarē salīdzinoši bieži notiek NG bez acīmredzamām traumām. Lai piesaistītu nozares darba devējus, nepieciešams sadarboties ar nozares darba devēju asociācijām un biedrībām.
4. Informatīvos materiālus par NG nozarē jāveido tā, lai tie attēlotu ne tikai NG cēloņus vai sekas un kalpotu kā brīdinājums par NG risku, bet arī būtu viegli uztverami un sniegtu informāciju par nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem. Piemēram, NG karte attēlo notikušos NG nozarē dažādās Latvijas un Eiropas vietās, tomēr tajā nav pievienota informācija par nepieciešamajiem uzlabojumiem darba vidē, lai novērstu šādu NG atkārtošanos. Turklāt informācija NG kartē par nozari netiek kategorizēta, piemēram, pēc NG veidiem vai izraisošajiem riska faktoriem, kas to padara mazāk pārskatāmu.
5. Būtu nepieciešams uzlabot nozarē nodarbināto izpratni par darba aizsardzības pasākumu nozīmi un veicināt līdzdalību darba aizsardzības prasību nodrošināšanā. Ir jāveido attieksme uz darba aizsardzību, kas iekļauj ne tikai formālu parakstīšanos par sniegtajām darba aizsardzības instrukcijām, bet arī izpratni par drošu darba vidi un drošu darba metožu izmantošanu. Lai to panāktu, būtu jāturpina veikt informatīvās kampaņas nodarbinātajiem par darba vides riskiem un nepieciešamajiem darba aizsardzības

pasākumiem nozarē, piemēram, tematisko pārbaužu laikā nozares uzņēmumiem izplatot jau sagatavotos plakātus, kā arī pielāgojot rīku darba vides risku novērtēšanai OiRA, lai to mācību nolūkos varētu izmantot arī nodarbinātie. Tāpat būtu jāievieš zināšanu pārbaudes mehānisms testa veidā par nodarbināto apmācībās un instruktāžās sniegto informāciju. Lai to panāktu, būtu nepieciešams sagatavot testa jautājumu un atbilžu kopumu par transporta un uzglabāšanas nozarē aktuālākajiem darba aizsardzības jautājumiem, tostarp drošām darba metodēm. Testa materiālus kā paraugus jāievieto www.stradavesels.lv, līdzīgi kā jau pieejamie paškontroles jautājumi būvniecībā. Šo testu nodarbinātajiem vadītu atbildīgie par apmācību un instruktāžu veikšanu uzņēmumā.

6. Nākamā pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā” ietvaros, veicot darba devēju aptauju un tās analīzi, ir jāiekļauj un jāizdala transporta un uzglabāšanas nozares respondentu atbildes, lai tematiskā pielikuma ietvaros būtu iespēja plašāk analizēt darba aizsardzības organizāciju nozares uzņēmumus.

Izmantotās literatūras saraksts

1. Tematiskais pielikums „Transporta un uzglabāšanas nozares”. Pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2012-2013” publikācijas pielikums CD. Rīga, 2010.gads.

Informatīvie materiāli, atgādnēs, standarti, vadlīnijas

2. Pētījums “Profesionālā izglītība” Transporta un loģistikas nozare. Pieejams: https://www.viaa.gov.lv/library/files/original/Transports_un_logistika_petijums_noz_prof_izgl_apraksts.pdf
3. Profesionālās pilnveides seminārs “Individuālo aizsardzības līdzekļu izvēle”. Prezentācija pieejama: https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Zin%C4%81tnes%20departaments/DDVVI/05042016_Fizikalie_spec_Smiltene/06_ZMartinsone_IAL_Smiltene_2016.pdf
4. Brošūra “Darba aizsardzības prasības transporta nozarē”, 2013, 18 lpp, pieejama: http://stradavesels.lv/Uploads/2016/01/22/147_2013_Brosura_Transporta_nozare.pdf
5. Prezentācija “Smagie un letālie nelaimes gadījumi darbā transporta nozares uzņēmumos, t.sk. “dabīgās nāves””, 2017, pieejama: http://www.stradavesels.lv/Uploads/2017/11/28/Sandra_Zarina_NG.pdf
6. VDI darbības pārskats 2017. Pieejams: http://vdi.gov.lv/files/vdi_darbibas_parskats_2017.pdf

Normatīvie akti

7. Ministru kabineta 08.02.2015. noteikumi Nr.99 “Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”, pieejami: <https://likumi.lv/doc.php?id=101364>

Datu bāzes

8. Klasifikācija “Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. Redakcija”. Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/klasifikacijas/nace-2-red/kodi>